

הדף היומי

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ח"

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

מסכת בבא בתרא - דף קיא - קיג, א

סיכום הדף

נושא היום: ירושת האם לבן ולבת. ירושת הבעל. הסבת נחלה.

דף קיא

ועדיין אין מקור שבעל יורש את אשתו, ע"ז נאמר **"ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ גלעד"**, אף כאן יש ערים ליאיר מה שלא היה לשגוב, **בהכרח** קיבל דרך ירושת אשתו. **ואם אף בפסוק** זה מדובר שיאיר ירש את אמו ולא את אשתו, **מדוע** צריך ב' פסוקים לנושא.

דף קיב

שאל ר"פ את אביו, ג' הפסוקים הראשונים נפרש שהם איסור להעביר נחלה משבט לשבט. **והפסוקים** מפנחס ויאיר, מדובר שהם רכשו קרקעות, ולכן לא היו הקרקעות נחלת אביהם, וא"כ אין מקור לירשת הבעל. **ביאר אביו**, אצל פנחס לא ניתן לומר שרכש קרקע, שא"כ חוזרת למוכר ביובל ונמצא אלעזר אביו קבור בקבר שאינו שלו. **זחה ר"פ**, עדיין ניתן לומר ששדה זו הייתה שדה החרמים שזוכה הכהן ולא חוזר לבעליה ביובל.

למדו לעיל "ממטת בני ישראל", אשה שאביה משבט א ואמה משבט ב, יורשת את נכסי אביה ואמה (באופן שאין בן) נמצא שיש בידה נכסי **ב' שבטים**, אסרה תורה שתנשא לשבט אחר כדי שלא תעבור נחלה משבט לשבט, **שאל אביו** והרי נחלת אמה בכל מקרה תעבור, אף אם תנשא לבן שבטה. **אומרת הגמ'**, אולי באופן שכבר הוסבה נחלה ברגע שירשה את אמה, אין לדון כאן כהסבת נחלה, ורק אסרו עליה להתחתן עם שבט אחר.

אמר אביו, אולי יש אזהרה להמשיך את ההסבה, אמנם בת זו מתייחסת אחרי אביה, ויש לה את נכסי אמה, אולם כאשר תנשא לשבט אחר ודאי תעקור, ואין לנו להמשיך את העיקרה שהרי במצב הזה, עדיין שם אמה עליהם. **אמר רב יימר לרב אשי**, הפסוק אומר "לאחד ממשפחת אביה תהיה לאשה" אם כאשר ירשה את נכסי אמה **כבר הוסבה נחלה**, מובן שנישאת לשבט אביה, וכאשר יירש אותה בעלה או אביה אין חשש שהרי נחלת האם כבר הוסבה ואין זה מענייננו. אולם **אם חוששים להסבת נחלת האם**, הרי מה בכך שתנשא למשפחת אביה הרי עוקרת נחלת האם ממקומה.

אמר רב אשי, ניתן לומר שתנשא לאדם שאביו שכשבת אביה, ואמו כשבת אמה. **אומרת הגמ'**, א"כ התורה הייתה צריכה לומר "לאחד ממשפחת אביה ואמה תהיה לאשה". **דוחה הגמ'**, שהיה במשמע שמותר לה להינשא למי שאביו כשבת אמו, לכך כתבה התורה הקפדת שבט האב.

מבואר בברייתא א', "ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה", הזהירה התורה שלא תנשא אשה לשבט אחר, כדי שלא יהיה מצב שבנה יירש אותה ותעבור הנחלה. ולגבי הסבת נחלה מחמת הבעל שיוורש את האשה מבואר "ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר".

דף קיג

מבואר בברייתא ב', "ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר" נאמר איסור להינשא לבן שבט אחר כדי שלא תעבור הנחלה ע"י ירושת הבעל, ולגבי הסבת נחלה מחמת ירושת הבן למדנו "ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה".

מבואר הגמ' שלב' הברייתות מבואר שהפסוק "ממטה למטה אחר" מתייחס להסבת נחלה מחמת ירושת הבעל, **ביאר רבה בר שילא** שיש סימון בדבר שנאמר בהמשך הפסוק "כי איש שנחלתו ידבקו", המילה איש מרמזת על סיבת הבעל, **וביאר ר"נ** שאמנם אף בפסוק השני כתוב "איש" (כי איש נחלת מטה), **אולם** הלשון של "ידבקו" שייך בנישואים. **שואלת הגמ'**, הרי בשניהם כתוב לשון "ידבקו". **ביאר רבא** "ידבקו מטות" וזה ע"י נישואים שנשארים כשבת האב. **לרב אשי** "ממטה למטה אחר" זה אב, שכן כלפי אמו לא מוגדר כאחר.

אמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן בשם רבי יואל **בשם רבי**, או **בשם רבי יוחנן** **בן קרח**, בעל אינו נוטל בירושת האשה בראוי לבא אלא רק ממה שהיה בחזקתה בשעת מיתה, ממה שנאמר **"ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד"**, **וביאר** שנשא שגוב אשה, והיא מתה קודם לאביה, ונכסים אלו היו בהגדרת "ראוי" לגבי שגוב, **ורק** יאיר זכה בהם. **ואם תרצה להעמיד שהנכסים שייכים ליאיר** מחמת שהוא ירש את אשתו, ולא הנושא מן הענין לירושת ראוי לגבי שגוב, **והרי נאמר** "ואלעזר בן אהרן מת ויקברו" וכו', ופסוק זה מתבאר שאלעזר נשא אשה, שנפטרה קודם לאביה, ונכסי אביה היו "ראוי" לגבי אלעזר, ורק פנחס זכה בהם, היות ואין הבעל יורש בראוי. **ואם נעמיד שקרקע זו הניעה לפנחס** מחמת שהייתה שדה חרמים, ע"ז אמרה תורה "בגבעת פנחס בנו" שדה שהגיע לו מחמת שהוא בנו.

למדנו במשנה "נוחלים ולא מנחילים" האיש את אמו, **מבארת הגמ'** את המקור, "וכל בת ירשת נחלה ממטות בני ישראל", מבואר לשון של **ב' מטות**, היינו באופן שאביה ואמה אינם משבט אחד, שניהם מתו, וכאשר יורשת אותם יורשת נכסי ב' שבטים. **ואם מבואר הדין בבת**, כ"ש בבן, שהרי אם בנכסי האב שיש זכות לבן והורע כחה של בת, במקום שיפה כוחה של בת בודאי שיש זכיה לבן.

שיטת רבנו, שכשם שבנכסי האב הבן קודם, כך בנכסי האם הבן קודם. **שיטת רבי יוסי ברבי יהודה ור"א ברבי יוסי משום רבי זכריה בן הקצב**, שהבן והבת שווים בנכסי האם משום שיש כלל של "דיו לבא מן הדין להיות כידון" א"כ לא יתכן שנעלה את הבן שנלמד ע"י ק"ו לנכסי האם, שיהיה יותר מן הבת. **ורבנו** לא סברו שאומרים כאן דיו כפי שיבואר, שהרי הדין של "דיו" **נלמד מדין תורה**, שנאמר אצל מרים "ויאמר ד' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם **שבעת** ימים" **א"כ מהשכינה** ראויה היא להיות בהסגר יד' יום, אלא דיו מן הדין להיות כידון. **מבארת הגמ'**, שרבנו לא חולקים על הכלל של "דיו" היות ונאמר "ממטות" יש הקש נכסי האב לנכסי האם, כבן קודם.

רב ניתאי רצה לפסוק כרבי זכריה להשוות את הבן לבת, **אמר לו רבא** שדברי רבי זכריה בטלים. **רבי טבלא** פסק כרבי זכריה, **שאל אותו ר"נ** מדוע פוסק כך, אמר לו שכך פסק רב חיינא בר שלמיא, **אמר לו ר"נ** תחזור בך שאל"כ אנדה אותך. **רב הונא בר חיאי** רצה לפסוק כרבי זכריה, **שאל אותו ר"נ** מדוע, אמר לו שכך פסק ר"ה בשם רב, **אמר לו ר"נ**, אשאל לר"ה שכך אתה אומר בשמו, חזר בו ר"ה. **אמר ר"נ** אם היה נפטר ר"ה ולא היה שייך לברר, לא היית חוזר בך. **מבארת הגמ' ר"נ** סבר כדברי **רב ושמואל** שלא נפסקה הלכה כרבי זכריה בן הקצב.

רבי ינאי נשען על רבי שלמיא **והניע רבי יהודה נשיאה** לפניהם, אמר רבי שמלאי האדם שבא לפנינו אדם חשוב הוא וטליתו נאה, **שהניע** מששו רבי ינאי ואמר שיש בבגדו שיעור שק לגבי דיני קבלת טומאה. **שאל אותו רבי יהודה** מה המקור שכן קודם לבת בנכסי האם, אמר לו ממה שנאמר "מטות" הקישו נכסי האם לנכסי האב שכן קודם בהם. **שאל אותו רבי יהודה**, א"כ בכור יטול פי שניים בנכסי האם, **אמר רבי ינאי** לרבי שלמיא תמשוך אותי ונלך, שאין זה בא ללמוד אלא להקשות.

וביאר אביו שהרי אמרה תורה "בכל אשר ימצא לו" בכור נוטל ולא בכל אשר ימצא "לה". **שואלת הגמ'**, אולי באופן שהיו לאם בנים מאיש אחר, אין הבכור של האב נוטל, **אולם** אם הבכור הוא ראשית של של האב והאם, אולי יטול פי שניים בנכסי האם. **אמר רבנ'**, "ראשית אוננו" ולא "אונה". **שואלת הגמ'**, שמדבר זה למדנו שבכור הנוטל אחר הנפלים יורש פי שניים, **מבארת הגמ'**, שניתן ללמוד ב' דרשות שהרי היה ניתן לכתוב "ראשית אוננו". ואמנם היה ניתן לומר שהפסוק בא לומר שאם היו לאב ילדים לא יטול בכור של אם פי שניים, **אולם אם הבכור של שניהם** אולי יטול, **אמר רבא** "לו משפט הבכורה" אין משפט בכורה בנכסי האשה.

למדנו במשנה "נוחלים ולא מנחילים" **האיש את אשתו**, "ונתתם את נחתו לשארו" **שארו** הכוונה אשתו, ונאמר "וירש אתה", מכאן שבעל יורש את אשתו והיא אינה יורשת אותו. **שואלת הגמ'** שפשוטו הפסוק מורה הפוך, שהיא יורשת אותו, **ביאר אביו** "ונתתם את נחתו לקרוב אליו שארו יורש אותה". **שאל רבא** שלדברי אביו נחתך הפסוק, שהרי נאמר שנותרים את הנחלה לשארו, ולא שנותרים לקרוב. **אלא ביאר רבא** ונתתם את נחלת שארו לו, **שסבר רבא** שמכללי דרש הפסוקים ניתן לגרוע "ו" ממקום אחד ולהוסיפה במקום אחר.

מבואר בברייתא לדעת ר"ע, "וירש אותה" מלמד שהבעל יורש את אשתו. **לדעת רבי ישמעאל** לומדים ממקורות אחרים, שמבואר בהכרח ממשמעות שהבעל יורש את האשה שאל"כ לא היה צריך אזהרה על הסבת נחלה, **"וכל בת ירשת נחלה ממטת בני ישראל לאחד ממשפחת"** הפסוק עוסק ב"הסבת נחלה" משבט לשבט (אשה שנישאת לשבט אחר, כאשר יורשת היא נכסי בית אביה, ובעלה יורשה נמצאים נכסי שבט אביה עוברים לשבט בעלה), **ואם הפסוק** לא ללמד איסור בלבד, הרי אמור **"ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה למטה"**, **ואם בא הפסוק לומר** שיש איסור לאו ועשה, הרי נאמר **"ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר"**, **ואם בא הפסוק** לומר שיש ב' לאווים ועשה, הרי נאמר **"ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אתו בגבעת פנחס בנו"**, ואיך יש קרקע לפנחס שאינה שייכת אף לאלעזר, **אלא** קיבל כאשר ירש את אשתו.

אולם עדיין ניתן לומר, שאלעזר נשא אשה משבט אחר, ופנחס ירש את אמו

הדף היומי

עיונים על הדף

האם מותר לשנות בדיבור לצורך פסק הלכה?

דעת רב ושמואל שאין הבדל בין ירושת האב לירשת האם, ובשניהם הבן קודם לבת. ודנו בדבר הזה בגמ', וכך הכריעו להלכה. אולם שיטת רבי זכריה בן הקצב שהבן והבת שווים בנכסי האם, ורק בנכסי האב יש קדימה לבן. ורב הונא בר חיאי רצה לפסוק כרבי זכריה, שאל אותו ר"נ מדוע, אמר לו שכך פסק ר"ה בשם רב, אמרו לו ר"ג, אשאל לר"ה שכן אתה אומר בשמו, חזר בו ר"ה.

והזכיר צריך תלמוד, מלשון רב, ורב מעולם לא אמרה, נהי שסובר רב הונא שצריך לפסוק כרבי זכריה ולמד דיו לבא מן הדין, כפי שהביאו בגמ', אולם מחמת מה אמר שרב פסק כך. אמנם מלשון הרשב"ם משמע, שכן אמר רב הונא בשם רב, אולם לא היה יודע אם כך הכריעו להלכה, או שחזר בו מדבריו. אולם שיטת רבינו גרשום (הנדפס בצד הגליון) שמעולם לא אמר רב ולא אמר רב הונא, אלא רב הונא ברבי חיאי אמר בשמו של רב הונא כדי להעמיד דבריו ותלה בגברא רבה כרב הונא.

הרישב"א הביא את ביאורו של הרשב"ם שרב הונא ברבי חיאי שמע מרב הונא בשם רב, אולם חשש שרב הונא חזר בו, ותמנה הרישב"א א"כ מדוע איכסוף כאשר אמר לו ר"נ שיבררו אצל ר"ה אם כך היא ההלכה, הרי אף אם חזר בו יאמר שכן אמר ויחזר בו מחמת סיבה זו או אחרת. אלא ביאר הרישב"א כפי משמעות המשך לשונו של הרשב"ם, שרב הונא ברבי חיאי שמע מרב הונא ברבי חיאי לימודו שיטה זו, ולא היה ברור לו האם כך היא ההלכה או שיטה זו נאמרה בבית המדרש כפי בירור השיטות.

ולדעת רבינו גרשום, באמת צריך להבין את הדבר, האם מותר לתלות את ההלכה באדם גדול שאמר כן, למרות שלא אמר. האם להעמיד את ההלכה מותר לשנות ולומר בשם אחר.

הגמ' בעירובין (נא, א) מספרת, רבה ורב יוסף הלכו בדרך ורבה היה מעוניין לקנות מקום פנוי ע"י אמירה במקום מסוים. ואמר את זה לרב יוסף. ורב יוסף אמר לו שהוא לא מכיר את המקום שסיים. אמר לו רבה אתה יכול לסמוך עלי, שהרי למדנו שרבי יוסי אומר שאם אינו מכיר יכול לסמוך על חבירו שמכיר וע"ז לקנות את מקום השביתה.

ואומרת הגמ' שמשנה זו לא רבי יוסי אמרה. אלא רבה שינה בדיבור כדי שרב יוסף יקבל ממנו, כי בכל מקום נפסקת הלכה כדעת רבי יוסי כי ניומוק עימו. וכאן השאלה מתעוררת, וכי יעלה על הדעת שרבה שינה בדיבורו??? או שניסיק מכאן להלכה שמותר לשנות בדיבור מעבר למה שכתוב בגמ' בב"מ (כז, ב). בשאלה הזו דנו הרבה בשו"ת ובפוסקים נראה מקום ונביא בקצרה. {שו"ת רב פעלים (ח"מ נא, א) חיד"א ביוסף אומץ. מג"א (ס' קנו"ס סק"ב) שם בפרמ"ג} למעשה כתב המג"א, שמותר לשנות בדיבור ולומר את הדין בשם אדם גדול כדי שיקבלו ממנו. והקשה שהרי מבואר במסכת כלה שהאומר דבר מתחם שלא אמר כן גורם לשכינה שתסתלק מישראל.

והובאו ע"ז ג' תירוצים. א. הנידון של המשנה במסכת כלה שאפשר ויקבלו ממנו אף שלא יתלה באדם גדול. א"כ מדוע לשנות בדיבור. ב. אם שמע בשם פלוני, אסור לשנות. ואם שמע בשם, מותר לשנות ולתלות באדם גדול. ג. את סברת עצמו אסור לתלות באדם גדול.

בהג' מסורת הש"ס בעירובין שם (אות ג) הקשה מדוע הגמ' אומרת שהמשנה הזו לא רבי יוסי אמרה. ואז אנו צריכים לומר שרבה שינה בדיבורו. בתוספתא בפ"ג להדיא מבואר שרבי יוסי אמרה.

וביד דוד (ציועיהם) תירץ שרבה ידע שבתוספתא נשנית משנה זו בשם רבי יוסי. אולם סבר שעיקר הנירסה היא שמשנה זו בסתמא. א"כ לפי דעתו הוא שינה בדיבור, כדי שרב יוסף יקבל ממנו. א"כ נמצאנו למדים לפי דברי היד דוד, שכל הנידון לא היה האם מותר לשנות בדיבורו. אלא כאשר העולם מחזיקים דבר פלוני שכן הוא. ואני אווז שאל כך הדבר. האם מותר לי לשנות מדעתי לצורך.

הסבת נחלה

לאורך הסוגיא לומדים אנו שיש איסור להעביר נחלת שבת לשבת אחר, כך ע"פ פשוטו של מקרא. בגמ' לקחן בהמשך הפרק מבואר שהאיסור היה לאותו הדור בלבד. וכן ע"י שלהי מסכת תענית.

בשורשו של האיסור, כמבואר לאורך הסוגיא היה מקום להעביר נחלה ע"י סיבת הבן וע"י סיבת הבת. נביא את דבריו של התורה תמיחה (במדבר לו, ז אות ח) שסיכים את הענין בצורה פשוטה.

באר הענין, כי הסבת נחלה משבת לשבת יוצייר בשני אופנים. הא. ע"י ירושת הבן את אמו. והב. ע"י ירושת הבעל את אשתו, והנה האופן הראשון הוא פשוט, כגון אם ירשה אשה את אביה שהוא משבט ראובן והלכה ונשאת לאחד משבט שמעון ומתו היא ובעלה והניחו בן שירשתם, וידוע דהבן מתייחס אחר אביו, הרי שהוסבה נחלת שבת ראובן לשבת שמעון ע"י ירושת הבן את אמו. ואופן השני, ע"י ירושת הבעל את אשתו, יוצייר, כגון אם ירשה אשה את אביה שהוא משבט ראובן ונשאת לאחד משבט שמעון ומתו ירושתה בעלה,

ונמצאת נחלת שבת ראובן הוסבה לשבת שמעון ע"י ירושת הבעל את אשתו. והנה אזהרת הסבת נחלה כתיב בשני פסוקים, בפסוק ח ובפסוק ט, ותרי קראי למה לי, וע"כ צ"ל דמשום דאפשר להסבת נחלה בשני אופנים ע"י ירושת הבן את אמו וע"י ירושת הבעל את אשתו, לכן כתיב שתי אזהרות בשני פסוקים.

ברמב"ן (ע"ה"ת) הביא את דברי הגמ' לקמן (קק) שהאיסור נהג רק לאותו הדור, ורק בפנויות שהוזכרו לא להינשא לשבת אחר, ועיין. אולם ממשיך הרמב"ן לבאר, לכאורה לפי פשוטו של מקרא כאשר אמרה תורה "ולא תסוב נחלה" הכוונה, שיש איסור לפנויה להינשא לאדם משבט אחר, והטעם של האיסור משום שלא רצו שתסוב נחלה. אומר הרמב"ן ניתן לבאר שאין כאן טעם, אלא יש ב' מצוות בנישים היורשות נחלה, א. פנויות שלא ינשאו אלא למי שהוא ממטה אביהם. ב. אזהרה לנשואות, היינו אם כאשר הייתה פנויה היו לה אחים, והם היו ראויים לרשת, א"כ אין איסור לאותה פנויה להינשא לשבת אחר, שהרי היא לא תירש את אביה. אולם לאחר שנישאת לשבת אחר מתו אחיה, ועתה מת אביה, א"כ היא יורשת נחלת שבת אביה, ותסוב הנחלה ע"י אשה נשואה שירשה אותה בעלה או בנה, אף בלא איסור נישואים האמור בהסבת הנחלה. ואומר הרמב"ן שזה האיסור הנוסף שנאמר, לנשואות שירשו אותן אחיהן וקרוביהן, לא בניהן ולא בעליהן.

והתורה הייתה מתחלה בבנות צלפחד, ואחרי כן בכל בת יורשת נחלה ואמר בכל ישראל שלא תסוב נחלה ממטה אל מטה, שאף הנשואות, או המזוהרות אם יעברו על המצוה, יירשו אותן אנשי המטה, שיהיו דבוקים וקשורים בנחלת מטה אבותם לא תפרד נחלתם מהם והם לא יפרדו מנחלת אבותם ולא נהג כל זה רק בדור הנחל את הארץ בעת החלוקה והנה נתן להם עצה בפנויות אשר שאלו, ותקן גם בנשואות.

לדאוג ל"מקום מנוחה" מחיים

מביא הגמ', שלא שייך לומר שפנתם רכש את המקום לצורך קבורתו של אלעזר, שא"כ הרי הייתה חוזרת הקרקע לבעליה ביובל ונמצא צדיק קבור במקום שאינו שלו. בשו"ת החתם סופר (יו"ד של) עוסק בתשלום על מקום הקבורה, ומביא שהיה מעשה שהמחיר שרצו החברא קדישא וכו' היה כה גבוה עד שארבע מאות כסף ששילם אברהם אבינו לעפרון בעד מערת המכפלה, נחשב למחיר מועט לפי מה שדרשו שם.

והביא החתם סופר שאין ספק שכל דבריהם ומונהגיהם מנהג תורה ככל מנהגן של ישראל מה שנהגו ליקח עכ"פ מחיר מה, עבור מקום קבר הוא כדי שלא יהיה צדיק קבור בקבר שאינו שלו, ומביא את הסוגיא שלנו בתורת מקור לדבר זה. ממילא כיון שנותנים לפטר מקום קבר בשיווי הראוי, וגומלים חסד עם כל אדם כראוי לו, רק שהיורשים מבקשים לכבד מורישם בכבודו וגדלו יכולים בני החברא קדישא לעלות דמי מחיר הקרקע והיא כנכסי דבי בר מריון, ואין אונאה לקרקעות בעלמא, כ"ש בדבר שהדרך לרוכשו במחיר גבוה. ועי"ש לאורך דבר תשובתו, אם ניתן לקבור משהו שאינו מוכר ליד גדולי עולם רק בעבור ששילם מחיר גבוה על מקום קבורתו. ועי"ש.

כתב בספר קב הישר (פרק ו) כבר מציינו בדורות הראשונים אשר היו מקפידים בקבורתם איזה מקום יהיה מקום מנוחתם, וכמו שאמר יעקב אבינו ע"ה, "ושכבתי עם אבותי וקברתי בקברתם". והענין, כי הנשמות של בני אדם מעופפים על הקבר ובכל לילה מודיעים רזין דאורייתא להנפשות למעלה, משיבה של מעלה.

ואיתא בספר חסידים בצדיק שיהיה קבור בין אנשים רשעים והיה בא בכל לילה בחלום לאוהביו וקרוביו וצעק להם בקול בכי שיצויאיהו משם, ואמר אותו הצדיק טעם לזה כי בעבור אשר סביבותיו הן רשעים מונעים מלהודיע לו סודי התורה ונפשו יבשה בלתי לחלוות, ולא היו לקרוביו מנוחה ממנו עד שהוכרחו להוציא אותו מן הקבר ולקבור אותו במקום אחר. וע"כ החסידים הראשונים שבא"י היו נוהגין לקנות להם קבר בבית החיים בהיותם בחיי חייהו אצל אנשים כשרים הידועים להם שהיו צדיקים. וגם היו נוהגין שהיו מתפללין שם באותו מקום והיו אומרים עליו קצת דברי תורה והיו נוהגים שם ליתן צדקה וזוזה היו מטהרין ומקדשין המקום שהיו מוכן להם שם להקבר. ומחמת קדושה ההוא היו גורמין שלא להתקרב הסטרא אחרא אחר מותם שם. וגם מציינו בחסיד ר' עמרם, כדאיתא כאן בלשון אשכנז הובא (במעשה בוך עיין שם).

ממשיך הקב הישר, שאם כלפי מקום המנוחה כך, אז יש ללמוד אף לימי החיים, "והא ראייה, אם יש קפידה אל האדם לאחר מיתו במקום חנייתו ושכונתו, ק"ו שהיה בחיים חיינו בחבורה טובה כמנהג אנשי ירושלים שלא היו יושבין בדין ובסעודה עד שידעו מי מיסב עמם, כי הרבה רעות נמשכו במסיבות הקלים כי שם הם מדברים רכילות וליצנות ובפרט עין זוללים וסובאים אשר אינם הגונים, ויאמר הי רצון שתצילני היום מתדם רע, ופגע רע, מחבר רע. כדי שלא להתחבר עם אנשים רעים ומחבורת קשר בנדיים המתחברים יחד לילך בדברי ריבות וקטנות, והמה מלא הרבות חיצים שונים ונחלית רתמים בקלילות והרפות וגידופים, ואש של גיהנם בקרבם בעור לחרחר ריב ומדון, וכל מחשבותיהם הוא לרע ואפילו בהיותם בבית הכנסת הם מבלאים מרמה על אנשים כשרים ההולכים בדרכי ד', איך למצוא הצטדקאות ותחבולות להרע להם. אוי להם ולנפשותם, כי פתאום יבא יומם אשר הפך עליהם הגבור והדינים יתגברו עליהם שירדו מנכסיהם ויהיו לבז ולכלימה ואל יהיה להם חונן וחומל מזירות רעות השי"י.

והריא והחזר לדבר ד' ירחק מהם ומאסיפתן ומקול המונום ולא ישמע לקול עצתם ולא ילך עמם ומכ"ש שלא לדבק בהם, רק יראה לדבק באוהבי ה' ולדבק באנשים יראים וחרדים לדבר ד' אשר מהם ילמוד דרך החיים, ועליהם נאמר, "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום".